

житті», без якого не важко буде прожити. Як демонструють отримані результати, осіб першого типу в нашій вибірці виявилося більше.

Висновки. Отже, релігійні ціннісні орієнтації – важливий чинник життєдіяльності людини. Якщо особистість релігійна, то саме ці цінності визначають мотиви та цілі її діяльності, тобто є сенсовірним чинником. Проведений теоретичний аналіз наукової літератури та емпіричне дослідження дають змогу перейти до наступного етапу нашого дослідження: вивчення взаємозв'язків релігійних орієнтацій та споживчої поведінки особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Войнівська О. О. *Психологічні особливості особистісної релігійності*. Автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Одеса, 2007. 20 с.
2. Мельник Ю. С. Релігійні орієнтації особистості в системі її аксіологічної сфери. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. Херсон, 2017. С. 78–83.
3. Релігієзнавчий словник / За ред. професорів А. Колодного і Б. Лобовика. Київ : Четверта хвиля, 1996. 392 с.
4. Стельмах С. П. *Рікерт Генріх*. Енциклопедія історії України: у 10 т.; редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2012. Т. 9. С. 222–244.
5. Шевченко О. В. *Ціннісні орієнтації як чинник духовного розвитку особистості*. URL : <http://vuzlib.com/content/view/588/94/>
6. Шевчук М. В. *Психологічні механізми трансформації ціннісних орієнтацій студентської молоді*. Автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Київ, 2000. 20 с.
7. Allport G. W. *Becoming: Basic considerations for a psychology of personality*. New Haven : Yale University Press, 1954.

Созонюк Ольга Степанівна

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри вікової та педагогічної психології

Рівненського державного гуманітарного університету,

Рівне, Україна

ВПЛИВ МОТИВАЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА САМОРЕГУЛЯЦІЮ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Вступ. Реалізація навчальної діяльності у закладі вищої освіти виступає складним процесом взаємозв'язків та стосунків усіх учасників освітнього процесу. Саме тому самоконтроль та саморегуляція набувають значущої ролі та потребують мотиваційного підсилення у втіленні даного процесу.

Очевидно, що простір і діяльність майбутнього психолога визначають вагомість наявності феномену саморегуляції поведінки. Зокрема, це стає чітко зрозумілим, якщо розглянути його життя через призму побудови значної кількості соціальних зв'язків, реалізації різних форм поведінки, здійсненні різноманітних форм активної діяльності. Можна припустити, що рівень розвитку процесів саморегуляції особистості визначає її успішність, результативність, продуктивність та здатність досягати визначених цілей у процесі професійної ідентифікації та виборі майбутнього вектору професійної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Оптимальний рівень саморегуляції поведінки особистості майбутнього психолога виступає серйозною детермінантою, яка здатна збалансувати процеси професійного становлення та реалізації. Разом з тим, низький рівень наявних навичок саморегуляції стає фактором появи труднощів та проблем у процесі засвоєння визначених вимог або оволодіння конкретними навичками професійного спрямування.

Низка науковців, зокрема Є. Заїка, В. Ляудіс, В. Прядеїн, досліджували феномен саморегуляції із позиції регулятивного функціонування вищих процесів психіки.

Мотиваційні чинники саморегуляції поведінки майбутніх психологів описані у працях Є. Ільїна, Д. Коннела, Р. Райана, Д. Рассела.

Узагальнюючи стан сучасних психологічних досліджень, які стосуються вивчення проблематики мотиваційних чинників саморегуляції поведінки стає зрозуміло, що переважна більшість вчених акцентують увагу на вивченні окремих аспектів даного феномену.

Оцінюючи мотиваційний аспект саморегуляції поведінки майбутніх психологів, важливо пригадати позицію Н. Антонової, яка пояснює, що розвиток професійного спрямування напряду залежить від реалізації цілої системи мотивів особистості. Відповідно, саморегуляція поведінки стає можливою завдяки реалізації мотивів від кожного окремого до цілої, розгалуженої системи, де рівень професійної спрямованості дозволяє оцінювати мотиваційну складову саморегуляції [1].

Як свідчать доступні наукові джерела, існує чотири групи чинників мотиваційної саморегуляції, які притаманні особистості на різних рівнях:

І група – властивості особистісної мотивації, які пояснюють особистісні властивості індивіда, що здатні впливати на перебіг процесів саморегуляції:

- розуміння мотиваційних тенденцій;
- сила (динаміка, інтенсивність);
- смислова насиченість;
- реалістичність;
- інтегрованість;
- ієрархічна структура мотиваційних тенденцій;
- емоційна стійкість;

– ситуаційна автономність.

II група – умови мотиваційної саморегуляції, які здатні охарактеризувати актуальну потребу в мотиваційній саморегуляції:

- криза усвідомлення мотивів;
- криза прийняття мотивів;
- криза реалізації мотивів.

III група – варіанти мотиваційної саморегуляції:

- ззовні опосередкована регуляція;
- активна смислова регуляція;
- резервна мотивація;
- захисні механізми, або, іншими словами, пасивна смислова саморегуляція.

IV група – результати або досягнення мотиваційної саморегуляції:

- злиття особистості з мотивами, їх визнання;
- заперечення індивідом власних мотивів [3].

Мотиваційні чинники саморегуляції поведінки майбутніх психологів виступають діями визначених стимулів, які супроводжують фахівця при виконанні конкретних обов'язків, притаманних даній професії. Іншими словами, вони постають комплексом зовнішніх та внутрішніх впливів, які провокують майбутніх психологів до регуляції власної діяльності та формують спрямованість цієї активності на досягнення успішних результатів [4].

Науковиця Л. Дика відзначає, що високий рівень наявності мотиваційних чинників у саморегуляції поведінки майбутніх психологів стає фундаментом подолання труднощів, платформою особистісного та професійного розвитку [2].

Мотиваційна складова саморегуляції поведінки піддається впливу як зовнішніх, так і внутрішніх детермінант. Очевидно, що такі фактори можуть носити постійний або ситуативний характер.

Ми можемо припустити, що високий рівень мотивації розвитку процесів саморегуляції поведінки майбутніх психологів напряму пов'язаний із власною професійною самоідентифікацією та трансформацією ставлення до майбутньої професії. Майбутній спеціаліст психологічної служби не лише контролює власну діяльність, але і формує майбутні моделі поведінкових проявів. Очевидно, що мотиваційний компонент стимулює студентів-психологів не лише передбачати результати власної діяльності, але й формувати навички її довільної регуляції та самоконтролю. Майбутній психолог порівнює свою діяльність із визначеними шаблонами та моделями, а також формує систему критеріїв, згідно яких стає можливою оцінка. Загалом, мотиваційна складова дозволяє опановувати процес регуляції та контролю усією діяльністю особистості.

Науковці В. Шевченко та Д. Джоган, беручи за основу класифікацію М. Томчука пропоную власну класифікацію мотиваційних чинників, які здійснюють вплив на діяльність, а у випадку нашого дослідження саморегуляцію поведінки. Ними стали:

1. Пізнавальні мотиви (потреби у отриманні нових знань, вмінь, навичок, шаблонів та моделей поведінки у обраній професійній діяльності).

2. Соціальні мотиви (усвідомлення та прийняття важливості процесу саморегуляції для формування соціально прийняттого образу представника професії психологічної галузі, усвідомлення соціальної потреби у фахівцю, який володіє механізмами та навичками саморегуляції).

3. Мотиви престижності професійної діяльності (формування шаблонів успішності у професійній реалізації, формування ідеального образу професіонала).

4. Мотиви самоактуалізації особистості (стимул, спрямований на особистісний розвиток, здобуття соціальної значимості у професійній приналежності).

5. Мотиви примусу (стимули, які несуть більш негативний характер, так як вони свідчать про дисфункцію вибору професійного спрямування і виконуються лиш задля уникнення негативних результатів у вигляді будь-якого виду покарань по відношенню до власної діяльності) [4].

Здійснений теоретичний аналіз дозволяє нам зробити висновок, що мотиваційні чинники саморегуляції поведінки особистості постають важливим елементом професійної реалізації майбутніх психологів. Саме вони стають фундаментом не лише особистісного розвитку студентів, а й соціального та професійного становлення у обраній діяльності.

Висновки. Таким чином, ми можемо констатувати факт, що майбутні фахівці, які незабаром стануть спеціалістами психологічної структури керуються, здебільшого внутрішніми мотивами у побудові власних поведінкових стратегій. І хоч на початку свого професійного шляху вони не володіють достатнім рівнем навичок самоконтролю та саморегуляції, проте навчальна діяльність у закладі вищої освіти дає прекрасний фундамент для формування мотивації та здобуття нового досвіду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова Н. О. Спрямованість особистості та мотивація професійного становлення студентів психологічного факультету. *Актуальні проблеми психології*: зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. 2009. № 7. С. 28–31.
2. Дика Л. І. Професійна рефлексія психолога-практика. *Практична психологія та соціальна робота*. 1998. № 7. С. 3–6.
3. Москальова А. С. Саморегуляція як чинник попередження професійних криз особистості. *Навч. програма спецкурсу для слухачів курсів підвищення кваліфікації і студ. освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» з напрямків підготовки «Управління навчальним закладом» та «Педагогіка вищої школи»*. 2019. № 9. С. 58–60.
4. Шевченко В. І. (2017). Мотивація професійної діяльності майбутнього психолога. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського*. 2017. № 1. С. 203–206.